

ELMÉLET AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA OKTATÁS ÉS TOVÁBBKÉPZÉS HATÉKONYSÁGÁRÓL

1. Bevezető

Az intézkedéstaktika a rendőrök legfontosabb, legátfogóbb és legveszélyesebb tevékenysége, éppen ezért kiemelt figyelmet igényel. Korábbi munkámban utaltam rá, hogy ez a tantárgy magában foglalja, lefedi szinte az összes többi rendőrök által tanult tantárgy tudásanyagát. Krauzer Ernő legutóbbi munkájában¹ megerősített ebben a gondolatomban és nálam szemléletesebben is mutatja ezt be egy házikó formájú ábra segítségével, melynek falait az egyes tantárgyak alkotják, a tető pedig, ami lefedi az egészet, az intézkedéstaktika.

Véleményem szerint a közterületen rendszeresen szolgálatot ellátó rendőrök intézkedéstaktikai képességében igen komoly hiányosságok mutatkoznak. Ennek alátámasztására három különböző kutatást végeztem el. Először megfigyelésem voltam, melynek során másfél hónapig közös járőrszolgálatot láttam el a Budapesti Rendőr-főkapitányság egyik kerületi kapitányságának állományában szolgálatot teljesítő járőrökkel és körzeti megbízottakkal. Ezt követően interjúkat készítettem három különböző intézkedéstaktikai instruktornal, akiket az általuk oktattott állomány intézkedéstaktikai képességeiről kérdeztem. Végül pedig országos kérdőíves kutatást végeztem a rendőr járőrök és körzeti megbízottak körében, melyben saját és társaik intézkedéstaktikai képességeiről kérdeztem őket. Mindhárom kutatásomat publikáltam. Egyik sem mondható reprezentatívnak, hiszen az alanyok létszáma nem túl nagy, ugyanakkor gondolatébresztésre mindenképpen alkalmasak. Továbbá érdekesség, hogy mindhárom kutatás ugyanabba az irányba mutat, és megerősíti fenti hipotézisemet.

A rendőrök intézkedéstaktikai hiányosságainak okát elsősorban az oktatás hiányosságaiban vélem felfedezni. Krauzer Ernő fent már említett munkájában szintén változásokat szorgalmaz az intézkedéstaktika oktatása területén, ő azonban a képzési rendszeren végezne reformokat. Én az oktatás elsőszámú hiányosságának a pedagógiai képességek fontosságának teljes mellőzését és alkalmazásának teljes hiányát tekintem.

Az alábbiakban bemutatom a rendőrök intézkedéstaktika oktatásának és továbbképzésének céljáról, valamint ezek megvalósulásának hatékonyságáról alkotott elméletemet. A leírtak a saját szubjektív gondolataimon alapszanak, melyeket intézkedéstaktika oktatások és továbbképzések megfigyeléséből, oktatókkal készített interjúkból és a pedagógia tudománya által megállapított tényekből alakítottam ki.

Az intézkedéstaktika oktatása az a folyamat, ami a rendőr iskolákban oktatók által történik. Rendőri intézkedéstaktika oktatás Magyarországon öt különböző rendőroket képző intézményében folyik. A körmendi, miskolci, adyligeti és szegedi intézmények több

¹ Krauzer Ernő: Az intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre. Rendőrségi Tanulmányok évfolyam 2022/2. 111.o.

különböző képzési formában képeznek rendőr tiszthelyetteseket, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara pedig tiszteket.

Az intézkedéstaktikai továbbképzések az ország minden pontján, a rendőrség minden egyes szervezeti egységénél megvalósulnak. Ez az a folyamat, amit intézkedéstaktikai instruktorok és főinstruktorok végeznek azon a rendőri állományon, akik már iskolát végzett, kinevezett rendőrök. Az állomány minden tagja a 18/2008-as ORFK utasítás értelmében havonta kellene, hogy részesüljön olyan képzésben, mellyel az iskolában megszerzett intézkedéstaktikai képességeiket fejlesztik tovább, illetve mélyítik el.

Az intézkedéstaktika oktatók és az instruktorok kivétel nélkül mind rendőrök. Velük szemben támasztott követelmény jelenleg az, hogy rendelkezzenek minél nagyobb közrendvédelmi szakmai tapasztalattal, esetleg minimális oktatói tapasztalattal, valamint végezzenek el egy instruktori szaktanfolyamot, melyek időtartama jellemzően két hét.

2. Az intézkedéstaktika oktatás és továbbképzés célja

A rendőri intézkedéstaktikáról számos jegyzet vagy könyv született - többségük az elmúlt 30 évben - azonban egyik sem került országsszerte állandó használatba. Jellemzően a 18/2008-as ORFK utasítás mellékletét használja a legtöbb intézmény, mely összefoglalja és bemutatja az intézkedéstaktika leglényegesebb elemeit. Ez az utasítás meghatározza a rendőri intézkedésekkel szemben támasztott hat alapkövetelményt, vagyis minden intézkedésnek jogszerűnek, szakszerűnek, objektívnek, biztonságosnak, arányosnak és eredményesnek kell lennie. Leegyszerűsítve mondhatjuk, hogy az oktatás és továbbképzés célja ezen intézkedési képességek elérése.

Meg kell különböztetnünk az oktatást a továbbképzéstől! Az előbbi olyan emberekkel foglalkozik, akik még nem rendelkeznek előképzettséggel, nem tudnak végrehajtani egy alapintézkedést. Részükre egy stabil intézkedéstaktikai alaptudás megteremtése lenne a cél, melyre a későbbiekben lehet majd építeni. A továbbképzéseken már alaptudással rendelkező rendőrök kellene, hogy részt vegyenek, akik a fenti követelményeknek megfelelő egyszerűbb intézkedéseket végre tudnak hajtani. Részükre a már megszerzett tudás elmélyítése és a bonyolultabb intézkedésekre való kondicionálás lenne a cél.

Mindkét szerepkör kiemelkedő felelősséggel jár. Az oktató által megteremtett stabil alapok nélkül az instruktornak nincs mire építenie az újabb tudást, viszont a stabil alapok megfelelő továbbképzés nélkül nem elegendőek a biztonságos intézkedések végrehajtásához.

A rendőri intézkedéstaktika oktatásában és továbbképzésében komoly hiányosságokat vélek felfedezni, melyet a pedagógiai képességek teljes hanyagolásával indokolok. Megállapítható, hogy se az oktatók, se az instruktorok kinevezésekor nem követelmény a pedagógiai tudás, sőt, éppen ellentétes módon a minél nagyobb közrendvédelmi tapasztalatot részesítik előnyben. Ez a nézőpont véleményem szerint átgondolásra szorul, hisz a pedagógiai képességekre nagyobb szükség van az oktatásban, mint azt a legtöbben gondolják. Az alábbiakban az erről alkotott nézőpontomat fejtem ki.

3. Alapfogalmak tisztázása

Az elméletem bemutatása előtt szükségesnek tartom tisztázni, hogy az elméletemben az egyes meghatározásaim alatt pontosan mit értek. 100%-os hatékonyságú oktatás alatt azt

értem, amikor az adott rendőr iskolában rendelkezésre álló idő alatt a felvételt nyert hallgatók teljes létszámban, képességeik teljes kibontakoztatásával elsajátítanak egy stabil alaptudást a rendőri intézkedéstaktikáról. 0%-os hatékonyságú oktatás alatt pedig a teljesen haszontalan oktatást értem, amikor a hallgatók egyike sem sajátít el semmilyen információt vagy képességet. Elméletemben az oktatás hatékonysága tehát e két érték között mozog.

Stabil alaptudás alatt azt értem, amikor ismerik és kezdő szinten alkalmazni tudják az intézkedéstaktika legfontosabb elemeit, amelyek elegendőek ahhoz, hogy biztonságosan megkezdjék rendőri munkájukat. Habár a közbiztonsági rendőrzárőrök képzési programjában célként van meghatározva a szakmai készségek elsajátítása², a rendelkezésre álló idő alatt véleményem szerint csupán ismereti vagy legfeljebb jártassági szintig történő eljutás lehetséges, a készségek kialakulásához jóval több idő és gyakorlás szükséges.

A képességek teljes kibontakoztatása azt jelenti számomra, hogy a jobb képességű hallgatóknak lehetősége nyílik az átlagosnál magasabb szintű tudás megszerzésére, de a gyengébb képességű hallgatók is megszerzik a fent már említett stabil alaptudást.

A kezdő szinten történő alkalmazás alatt azt értem, hogy a végzős hallgatók az egyes intézkedési típusok alap – nem nehezített, hanem inkább könnyített – változatát maradéktalanul és hibátlanul végre tudják hajtani.

A továbbképzések hatékonyságát – az oktatáshoz hasonlóan a fent leírt módszerrel – nem lehet megmérni, hiszen annak nincsen határideje, mint az iskolákban, illetve nem lehet meghatározni azt sem, hogy a rendőröket milyen tudásszintig lehet, vagy kell eljuttatni. Az intézkedéstaktika tudásanyaga szinte kimeríthetetlen, annak megtanítása, gyakoroltatása sosem fejeződik be. A továbbképzések hatékonyságát az egyes képzések felépítésében, az instruktor oktatói képességeiben, illetve az egymást követő képzések összehangoltságában mérem.

4. Elméleti feltevések

A fenti határértékek meghatározása és a fogalmak tisztázása után a következő hipotéziseket állítottam fel:

1. Jelenleg Magyarországon a rendőrök intézkedéstaktika oktatásának és továbbképzésének hatékonyságát átlagosan 30%-osra becsülöm.
2. Továbbá az oktatáshoz 20% szakmai tapasztalat és 80% pedagógiai képesség, a továbbképzésekhez pedig 50% szakmai tapasztalat és 50% pedagógiai képesség szükséges. (Ellentétben a jelenleg alkalmazásban lévő 100%-os szakmai tapasztalat és 0%-os pedagógiai képességgel.)

Fenti feltevéseimet az alábbiakban magyarázom.

4.1. Állandók és változók

Elméletem szerint az oktatásban vannak állandók és vannak változók. Állandónak tekintem azokat az adatokat, amin az oktatók, instruktorok nem tudnak változtatni. Ilyen például az intézkedéstaktika órák meghatározott száma, vagy az oktatáshoz rendelkezésre álló eszközök, helyiségek, idő, stb. Természetesen ezek is változhatnak pozitív vagy negatív

² Képzési program a 18. rendészet és közszolgálat ágazathoz tartozó közbiztonsági rendőrzárőr szakképesítéshez. Körmendi Rendvédelmi Technikum, 2020., 1.o.

irányba, abban az esetben a hatékonyság is nőhet, vagy csökkenhet, ezekre azonban egy oktatóknak, instruktornak nincs komoly hatása, ezért állandónak tekintem őket. Változóknak tekintem a rendelkezésre álló idő hatékony kihasználásának és beosztásának képességét, a pedagógiai módszerek ismeretét és alkalmazásának képességét, az intézkedéstaktikai tudást, a rendelkezésre álló szakirodalmak ismeretét, az oktatási célok pontos meghatározásának képességét vagy az oktatók kellő önismeretét - aminek nélkülözhetetlenségét nem győzöm hangsúlyozni -, vagyis mindazt, amire hatása lehet egy oktatónak, instruktornak.

Első hipotézisemhez az alábbi magyarázatot fűzöm: 100%-os oktatói hatékonyság eléréséhez mind az állandóknak, mind a változóknak maradéktalanul teljesülniük kellene, de ezt célul kitűzni naivítás lenne. Mivel – ahogy említettem – az állandókra nincs hatásunk, és valószínűleg nem is állnak tökéletesen rendelkezésre, ezért feltételezzük azt, hogy a maximálisan elérhető eredmény az oktatás hatékonyságában 80-90% között van. Azért nem adok ennél kisebb értéket, mert úgy gondolom, a jelenleg rendelkezésre álló intézkedéstaktikai óraszámok, eszközök, helyiségek alapvetően alkalmasak arra, hogy megfelelő változókkal együtt stabil intézkedéstaktikai alaptudást biztosítsanak a rendőrök számára. A cél tehát, hogy a változók megfelelő szintre emelésével a 30%-ról elérjük a 85%-os oktatói hatékonyságot. A legnagyobb hatású változónak a pedagógiai módszerek ismeretét tekintem, illetve úgy is fogalmazhatunk, hogy a pedagógia tartalmazza az összes oktatáshoz szükséges változót.

Második hipotézisemhez az alábbi magyarázatot fűzöm: Mind az oktatók, mind az instruktorok esetében a minél nagyobb közrendvédelmi tapasztalat az, amit jelenleg előnyben részesítenek, pedig valójában egyik tevékenység sem igényel kiemelkedően nagy szakmai tapasztalatot.

Egy rendőr hallgatónak az iskolában az intézkedéstaktika alapjait kell megtanítani, hogy azok a legerősebben és legstabilabban bevésszék. Az az oktató, aki életében 1000 embert bilincsel meg, de szegényes pedagógiai módszertani repertoárral rendelkezik, nem fogja tudni jobban megtanítani a bilincselés alapjait, mint az, aki életében csupán 50 embert bilincsel, viszont tudja, hogyan kell ezt hatékonyan átadni. Az iskolákban történő oktatáshoz bőven elegendő szakmai tapasztalatnak tekintem azt, ha valaki néhány közterületi szolgálattal eltöltött év alatt az intézkedéstaktika minden elemébe belekóstolt már, az alapokat érti és alkalmazni tudja.

Az iskola elvégzése után a továbbképzéseken már nagyobb szakmai tapasztalat szükséges, hiszen az alapokon túl már összetettebb intézkedések megtanítása, gyakoroltatása a cél, de itt sem kell senkit az ország elsőszámú intézkedéstaktikai szakemberévé képezni, hanem jól szervezett keretek között kell ismételtetni és gyakoroltatni az eddig megtanult elemeket, majd ezeket fokozatosan nehezíteni, összetettebbé tenni.

4.2. Pedagógus és nem pedagógus

Elméletben alapvetően kétféle intézkedéstaktika oktatót/instruktort különböztet meg: a pedagógust és a nem pedagógust. Pedagógus alatt nem csupán azokat értem, akik tanári végzettséggel rendelkeznek, hanem azokat is, akiknek jó pedagógiai érzékük van és emellett komolyabb érdeklődést mutatnak a pedagógiai módszerek elsajátítása iránt. Nem pedagógusok alatt pedig azokat a rendőr oktatókat értem, akik mereven elzárkóznak a pedagógia, mint tudományterület elől, és azt a nézetet vallják, hogy a rendőrök képzéséhez elég, ha valaki jól ért a rendőri – azon belül a közrendvédelmi – szakmához.

Fontosnak tartom elkülöníteni azt, hogy valaki rendelkezik egy bizonyos területen - például a lökiképzés területén - oktatás-módszertani ismeretekkel, valamint azt, hogy valaki rendelkezik az általános oktatás-módszertani ismeretek teljes tárházával és a személyiség fejlesztésének képességével. Az előbbit nevezhetjük kiképzőnek, utóbbit pedig pedagógusnak. Egy lökiképző megtanulja, hogyan javítson ki fegyverfogási hibákat, vagy hogyan fejlessze a pontosabb találatokat, és ezekhez kiválóan ért is. Erre a tudásra feltétlenül szükség van. Ugyanakkor nem tanult arról, hogyan kell kisebb-nagyobb csoportokban dolgoztatni, differenciáltan oktatni, tanmenetet megtervezni és ahhoz igazítani az oktatást, fenntartani harminc hallgató érdeklődését és figyelmét akár két-három órán keresztül, valamint számos olyan módszert, melyeket az alábbiakban kifejték. Ettől ők kiváló lökiképzők, viszont a tanult oktatás-módszertani ismereteikkel nem pótolják a pedagógiai ismeretek hiányát.

Jelenleg öt intézmény van Magyarországon, ahol rendőröket képeznek. Az iskolák oktatóival készített interjúkból kiderül, hogy ebben az öt intézményben 16 fő oktat intézkedéstaktikát és ebből 4 főnek van pedagógiai végzettsége. Instruktorként jelentősen több van az országban, nagy részük vélhetően nem rendelkezik pedagógiai végzettséggel.

4.3. Differenciálás

Az elméletem kifejtéséhez tételezzük fel azt, hogy akiknek nincs pedagógiai végzettsége, azok nem is mutatnak érdeklődést a pedagógia tudománya iránt! Ezt a feltevést egyébként alá is tudom támasztani egyes oktatókkal készített interjúkkal és korábbi beszélgetésekkel, melyekben kategórikusan kijelentik, hogy nincs szükségük pedagógiai képességekre. A nem pedagógusokról – csak az elmélet kedvéért – tételezzük fel, hogy nem ismerik a differenciált oktatás fogalmát és nem is képesek azt alkalmazni! Tételezzük fel azt is, hogy egy átlagos osztályban/állományban a hallgatók 20%-a az átlagnál gyengébb képességekkel rendelkezik, másik 20% az átlagnál jobb képességekkel rendelkezik, a maradék 60% pedig átlagos képességű. Ez a feltevés egyébként más oktatók gondolataiban merült fel először, tőlük ismertem meg a 20-60-20 elméletet, de azzal egy másik munkámban foglalkozom. Az oktatók elsősorban az átlagos képességű hallgatók szintjéhez igazítják az oktatást. Ez azt eredményezi, hogy a gyengébb képességűek jelentősen lemaradnak, sikerélményük is kevesebb lesz, elkedvetlenednek, egy idő után pedig már hajlandóság sem lesz bennük, hogy felzárkózzanak a többiekhez. A jobb képességű hallgatók könnyedén elsajátítják ugyan a tananyagot, lehetőségük lenne további fejlődésre, azonban ez nem valósul meg, mert az oktatás az átlagos képességű hallgatók tanulási ütemében zajlik.

Differenciálásnak nevezzük azt a pedagógiai funkciót, amely a tanulóval kapcsolatos egyéni és csoportkülönbségek figyelembevételét írja elő a tanítási-tanulási folyamat minden mozzanatára nézve.³ A tanulóknak más-más a tanulási stílusa, motivációja, attitűdje, érdeklődési köre, agyfélteke-dominanciája. Alkat és erőbeli különbségek vannak a fiúk és lányok között. A differenciálás hatékony alkalmazásakor mindezeket figyelembe kell venni. Ez lehetőséget biztosítana a gyengébbeknek, hogy felzárkózzanak, a jobbaknak pedig, hogy tovább bontakoztassák képességeiket, ami az én feltevésem szerint nem valósul meg. Ez azt eredményezi, hogy a hallgatóknak csak a 80%-a sajátítja el a stabil intézkedéstaktikai alaptudást, viszont a jobb képességűeknek sem nyílik

³ Báthory Zoltán: Differenciálás a tanulás-szervezésben In: Balogh László és Tóth László: Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből, Neumann Kht., Budapest, 2005., I. Kötet, III. fejezet, 1. alfejezet, 1. o.

lehetősége a képességeik teljes kibontakoztatására. Erős túlzás lenne azt állítani, hogy a gyengébb képességűek semmilyen intézkedéstaktikai tudást nem szereznek, csupán rendkívül hiányosak maradtak az ismereteik. Emiatt az oktatás a hatékonyságából 10%-ot veszít. A jobbak rendelkeznek ugyan stabil alaptudással, de további képességek maradtak kibontatlanul, emiatt elméletem szerint az oktatás újabb 10%-ot veszített hatékonyságából. A differenciálási képesség hiánya miatt tehát összesen 20%-kal romlik a hatékonyság.

4.4. Tanterv, tanmenet, óravázlat és időbeosztás

A tantervek a társadalmak oktatási rendszereiben a tartalmi irányító eszközök. Olyan dokumentumok, amelyek meghatározzák a nevelés-oktatás céljait, ezeket feladatok és követelmények formájában részletezik, megvalósításához tananyagot rendelnek.⁴ Szokták még emlegetni ezeket képzési és kimeneti követelményként vagy képzési programként is. Az egyes iskolák, képzési formák, szakok mind rendelkeznek tantervvel. Az oktató az ezekben foglalt célok megvalósításának útjait dolgozza ki tanmenet és óravázlatok segítségével.

A tanmenet a tantervben meghatározott anyag elrendezése, amely a tananyag egyes részeinek sorrendjét tünteti fel. A helyesen megállapított tanmenettel lehet a tanításra jutó időt kellőképpen felhasználni, valamint segít a tanítás ellenőrzésében. Megkülönböztetünk heti, havi vagy egész éves tanmeneteket is, melyeket mindig az oktató állapít meg. Ezekből bármikor kiolvasható, hogy az oktatónak gyorsítania kell-e az oktatói munkáját, vagy esetleg hosszabban elidőzhet egy-egy tanítási egységnél. Ennek hiányában az oktató tervezés nélkül vág bele a tananyag oktatásába és csak reméli, hogy az adott időegység alatt sikerül átadnia a tervezett anyagot, illetve hogy megfelelő időt szánt minden anyagresz gyakoroltatására.

Az óravázlat az oktató személyes terve a tanári tervezői munka legkisebb egysége. Ebben tervezzük meg az óra pontos menetét, az alkalmazott módszereket, az óra célját, didaktikai feladatait.

A pedagógusok gyakorolják és megtanulják a tanmenetek és óravázlatok megírását. Akik keveset tudnak magáról a tanításról, azok a tanítás egyszerűségével arányosan a tervezést is egyszerűnek tekintik, holott közel sem az. Nem egyszer tapasztaltam, hogy az oktató tanóra közben próbálta kitalálni az adott tananyag oktatásának módját több-kevesebb sikerrel, vagy olyan módszereket választott egy adott feladat gyakoroltatására, ami nem bírt túl nagy hatékonysággal. Az az oktató, aki nem rendelkezik az óravázlat megírásának képességével, hajlamos felkészületlenül érkezni a tanórára, ami silányabb minőségű, és rossz időbeosztású órát eredményezhet. Az oktatók számára mindenképpen ajánlott a tudatos és részletes tervezői munka, melyet a tanítási óra után is könnyebben tud értékelni.

Megfigyeléseim szerint az oktatók egy része komoly hiányosságokkal küzd az időbeosztás terén. Ezalatt azt értem, hogy egy intézkedéstaktika órán jóval több időt fordít az elméletre, és kevesebb idő marad a gyakorlatra, a gyakorlást minden apró részletnél feleslegesen megállítja, egy egyszerűbben elsajátítható elem gyakorlására jóval több időt szán, mint amennyi szükséges lenne, vagy nagyon belemerül a saját élményeinek elmesélésébe. Tapasztaltam azt is, hogy egy 120 perces órát rááldozott az oktató arra, hogy

⁴ Molnár Edit Katalin: A tantervmélet és a pedagógiai értékelés alapjai. Szte BTK Pedagógiai Értékelés és Tervezés Tanszék, Mentor(h)áló 2.0 program, TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 projekt., 2015., 1.3 fejezet, 1.o.

a rendszeresített könnygázszóró spré hatását demonstrálja a hallgatókon, holott erre elég lett volna az óra utolsó 10 perce. Mindez annak is köszönhető, hogy a fent említett tervezési feladatokat nem, vagy csak felületesen hajtják végre.

Az elmélet kedvéért tételezzük fel, hogy az intézkedéstaktika oktatók nem készítenek megfelelő tanmeneteket és óravázlatokat, ami véleményem szerint hosszútávon legalább 25%-kal csökkenti az oktatás hatékonyságát.

4.5. Egyéb pedagógiai módszerek

Az oktatóknak, instruktoroknak érdemes gazdag pedagógiai módszertani repertoárral rendelkezni és ezeket változatos formákban használni. A konstruktivista pedagógia szerint a megértés nem olyan egyszerű folyamat, hogy a tanuló csak egyszerűen magába olvasztja a külső forrásokból származó tudáselemeket, hanem annál sokkal komplexebb. E komplexitás kiszolgálása nem lehetséges egy beszűkült módszertani repertoárral. A számtalan pedagógiai módszer közül, amit még fontosnak tartok megemlíteni és intézkedéstaktika foglalkozásokon alkalmazni, az a motiváció felkeltése és fenntartása, a többféle megközelítés elve, valamint a játékoság.

Nem minden hallgató érdeklődik egyformán az intézkedéstaktika tantárgy iránt. Aki veszít az érdeklődéséből, vagy kevés az ezzel kapcsolatos sikerélménye, az hajlamosabb lesz a következő foglalkozáson még kevesebb energiát fektetni a tanulásba, esetleg már a foglalkozáson sem fog megjelenni. A motiváció megszerzése vagy megtartása egyrészt az egyén saját feladata, másrészt viszont egy jó oktatónak kötelessége ebben segíteni. A kellően motivált és sikerélményekben gazdag tanulók nem csak jobban érzik magukat a foglalkozásokon, de munkavégzésük hatékonysága is hatványozódik. Tapasztaltam intézkedéstaktika foglalkozások megfigyelésekor, hogy az oktatók a motivált hozzáállást teljes mértékben a hallgatók felelősségének tekintik, nem érzik benne saját felelősségüket. Ebből adódóan a gyengébben teljesítő és emiatt érdeklődésüket teljesen elvesztett tanulókat engedik a háttérbe szorulni, így ők a gyakorlati foglalkozásokon szinte csak megfigyelőként vesznek részt, és nem fejlődnek.

A többféle megközelítés elve szintén arra utal, hogy minden ember másként működik, és más módszerrel tudja leghatékonyabban elsajátítani a tanultakat, másra tud ráhangolódni. Van, akinek elég elmagyarázni valamit, van, akinek egy konkrét példával kell illusztrálni, van, akinek táblázatban kell megmutatni és van, akinek le kell rajzolni. Mikor egy oktató elmagyaráz valamit a hallgatóknak, hajlamos azt gondolni, hogy teljesen érthető és világos volt, hiszen ő maga így tanulta meg a legkönnyebben. A többféle megközelítés elve arra mutat rá, hogy ugyanazt az információt mindig többféle képpen kell tudni átadni, majd a hallgatók visszajelzéseit figyelembe véve újabb és újabb módon megismételni. Éppen ezért tartom célravezetőnek, hogy mindig más-más oktató vezesse az egymást követő foglalkozásokat, így lehetőség van az ismétlések alkalmával arra, hogy a hallgatók mástól hallják ugyanazt az információt.

Általános iskolában szokták volt mondani a testnevelő tanárok, hogy ha jól dolgozik a társaság, akkor az óra végén lesz játék. Véleményem szerint a játékra nem csak jutalomként lehet tekinteni, hanem alapvetésként. A felnőttek ugyanúgy szeretnek játszani, akár a gyerekek, és sokszor többet is tanulnak belőle. A játék fenntartja a figyelmet, élvezetesebbé teszi az órát, összekovácsolja a társaságot, jobb hangulatot teremt, pozitív hatással van az egyén lelki fejlődésére, mozgáskultúrájára, társas kapcsolataira, kommunikációjára és számos egyéb tulajdonságára. Játékos körülmények között

hatékonyabbá és élvezetesebbé válik az oktatás. Az intézkedéstaktika oktatásában egyáltalán nem elterjedt szempont a játékoság. Éppen ellenkezőleg. Mivel ezt egy nagyon komoly tantárgynak tekintik az oktatók, hajlamosak bizonyos mozdulatokat kimondottan monoton módon unalomig ismételtetni a hallgatókkal, ami sokszor ellenkező hatást vált ki, mint aminek az elérésére törekszenek. Pedagógiai tanulmányaim és oktatói munkám során tapasztaltam, hogy szinte bármilyen tananyagot – akár elméleti, akár gyakorlati – lehet, sőt érdemes játékos formában oktatni, vagy játékokkal színesíteni. Az intézkedéstaktika oktatásához számtalan játékkötlettel rendelkezem, de ezeket egy másik írásomban foglalom össze.

Elméletem bemutatásához tegyük fel, hogy az intézkedéstaktika oktatók és instruktorok jelentős része nem képes a megfelelő motiválásra, nem alkalmazza a többféle megközelítés elvét, valamint nélkülözi a játékoságot. Fentiek hiánya miatt újabb 10 %-ot veszít az oktatás a hatékonyságából.

4.6. Szakirodalom ismerete

Egy korábbi publikációmban összeszedtem közel 15 intézkedéstaktikával foglalkozó szakirodalmat. Ezen túl számtalan témába vágó könyv is megjelent, melyek az oktatók, instruktorok feldolgozására várnak. Korábbi kutatásomból ugyanakkor az derül ki, hogy minden intézményben, illetve tanfolyamon ugyanazt a 2-3 jogszabályt és ORFK utasítást használják az oktatáshoz, nem többet.⁵

A szakirodalmak bővebb ismerete nem csak az oktatóknak és instruktoroknak nyújtana plusz információt a már meglévő tudásukon túl, de a hallgatóknak is lehetőséget biztosítana arra, hogy képezzék magukat, több elméleti tudást szívjanak magukba, tájékozottabbak legyenek, több szemszögből vizsgálhassák a tananyag egyes részeit.

A szakirodalmak hiányos használata miatt – mivel az intézkedéstaktika jellemzően gyakorlati tárgy - elméletem szerint csupán 3%-kal csökken az oktatás hatékonysága.

4.7. Oktatók, instruktorok önismerete

A tantárgyra vonatkozó szaktudás csak egyik eleme a tanári hivatás hatékonyságának. A tudás átadásának eredményessége nagymértékben függ a tanár személyiségétől, vagyis a személyiség a tanár egyik fontos munkaeszköze.⁶ Akinek gondjai támadnak ezzel, nehezebbé válik a kapcsolatfelvétele a külvilággal, mert a belső figyelem zavara torzítja a külső észlelést is. Így nagyobb a valószínűsége, hogy hibásan érzékeli a külső visszajelzéseket, melyeket például a tanulóktól kap. Ezen félreértéseknek lehetnek tartós következményei is, melyek befolyásolják az oktató hallgatókhoz való viszonyát. Továbbá ha a tanár nem ismeri fel önmaga valós természetét, a külvilág felé sem tudja hitelesen képviselni magát. Ennek eredményeként általában szerepeket játszanak az emberek, mely szerepek önmaguk képviselőjévé válnak, és mások felé szűrőként nyilvánulnak meg. Az az

5 Mátés Gábor: A rendőri intézkedéstaktikai továbbképzések gyakorlati megvalósulásának vizsgálata. Rendőrségi Tanulmányok IV. évfolyam 2022/2., 108.o.

6 Kiss János – Almássy Zsuzsanna – Kovács Klára – Kovács János: Az önismeret és társas kultúra fejlesztése a pedagógusképzésben. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI), 2015. 53.o.

oktató, aki alacsony szintű önismerettel rendelkezik, a hallgatók szemében sem válhat hitelessé.⁷

Az önismeret nem csak a tudás átadásához kulcsfontosságú, hanem az élet bármely területén. Éppen ezért szerepel a rendőr iskolák céljai között az is, hogy magas önbecsülésű rendőröket képezzenek, hiszen a munkájukban – kimondottan az intézkedéstaktikában – nagy jelentőséggel bír a személyiség fejlettsége. A magas önbecsülés kialakítása pedig szintén az önismerettel kezdődik. Magas önbecsülésű hallgatókat viszont csak magas önbecsülésű – és ebből adódóan magas szintű önismerettel rendelkező – oktatók képesek eredményezni.

Nyilvánvalóan nem ismerhetem az oktatók és instruktorok önismereti szintjét, az azonban megfigyelhető, hogy az oktatói, vagy instruktori beosztás betöltésekor sehol az országban nem vizsgálják a jelentkezők önismereti szintjét. Az is megfigyelhető továbbá, hogy az általuk tartott foglalkozásokon mekkora hangsúlyt fektetnek az önismeret fontosságának hangsúlyozására. Bízthatják-e a hallgatókat önmaguk alaposabb megismerésére, adnak-e részükre erre irányuló feladatokat? Fontos kérdés, hogy az oktatók konstruktív, vagy destruktív módon befolyásolják a hallgatók személyiségét. Akinek tanórákon, foglalkozásokon rombolják az önbecsülését – például állandó szidalmazással, társai előtt történő megszegyenítéssel - az a való életben sem lesz majd képes magabiztosságot sugározni, és ennek megfelelően biztonságos intézkedést lefolytatni.

Habár az oktató önismeretének hiánya helyrehozhatatlan károkat is okozhat egy tanuló személyiségében, elméletemben csupán az oktatás hatékonyságát vizsgálom, mely ezáltal újabb 3%-ot csökken.

5. Összegzés

Az elméletemben – az állandók megléte miatt – 85%-osra becsülöm az oktatás hatékonyságában elérni kívánt maximális eredményt. A differenciálási képességek hiánya miatt 20%-ot, a tanmenetek, óravázlatok elkészítésének és alkalmazásának hiánya miatt 25%-ot, egyéb pedagógiai módszerek használatának hiánya miatt 10%-ot, szakirodalom megfelelő használatának hiánya miatt 3%-ot, valamint az oktatók önismereti hiánya miatt 3%-ot veszít az oktatás a hatékonyságából. Így a hatékonyság 24%-ra csökken. Mivel az oktatók és instruktorok kis százaléka pedagógiai végzettséggel rendelkezik, és a végzettséggel nem rendelkezők egy része is birtokában lehet kiemelkedő pedagógiai érzéknek, ezért véleményem szerint ez a 24% felkerekíthető 30%-os hatékonyságra.

Elméletem bizonyítása rengeteg akadályba ütközne. Bizonyítási kísérlet helyett azt a megoldást tartanám eredményre vezetőnek, hogy vitára bocsátom az elméletemet egy fókuszcsoporthoz keretein belül, melynek tagjai az intézkedéstaktikában és annak oktatásában jártas személyek. Ezt a jövőben tervezem megvalósítani.

Jelenleg nem túl sok a rendőri és pedagógiai végzettséggel egyaránt rendelkező személy, illetve ezek jelentős része testnevelő tanári beosztásban dolgozik a rendőr iskolákban. Ugyanakkor nyitva áll a lehetőség minden rendőr előtt, hogy fejlessze pedagógiai képességeit, figyelje mások óráit, hospitáljon pedagógusnál, pedagógiai könyveket olvasson, bármely egyéb módszerrel igényt mutasson a pedagógiai fejlődésre.

⁷ Svelta Erzsébet: Önismeret és együttműködés a közszolgálatban. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Közszerződési Tudásportál (jegyzet), Magyar Program, Budapest, 2014., absztrakt. Vö. <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/8611/Teljes%20sz%c3%b6veg%21?sequence=2&isAllowed=y> (Letöltés ideje: 2022.08.04.)

Véleményem szerint eljött a paradigmaváltás ideje, amikor az intézkedéstaktika oktatását már nem szabadna pedagógiai képzettség hiányában oktatni.